

Csűrös Miklós

Fülep Lajos és Kodolányi János¹

Be kell vallanom, nem tartozom személyesen Fülep Lajos tanítványi körébe, élő valójában nem találkoztam vele. Hírét-nevét és néhány gondolatát azonban már legalább ötven éve ismerem, többször hallottam róla távoli rokonunktól és családi barátunktól,

dr. Vargha László néprajztudóstól, aztán az író Kodolányi Jánostól, akit középiskolás és egyetemi éveimben tanítványaként látogathattam, és Zádor Anna professzor asszonytól a budapesti bölcsészkaron. Később lenyűgözően sok új részlet került szóba a Fodor Andrással és baráti körével való találkozások alkalmával, amatőr filmrészleteket is láthattam a legendás alakról és öregkori környezetéről. Közeli kapcsolatba kerültem néhány – hozzá képest fiatal, velem majdnem egyidős – tanítványával, Timár Árpáddal, Lakatos Andrással, Vajda Kornéllal, akik irodalomtörténeti, művészettörténeti,

könyvtárosi stb. műveltségük révén fitogtatás nélkül is érzékeltettek valamit a Fülepet körülvevő szellemi aurából és kulturális légkörből.

Régi tapasztalat, hogy a nagy szellemek érintkezésének, kapcsolatainak, kölcsönhatásának, egymásra figyelő és egymást értékelő gesztusainak vizsgálatát egyszerre kell folytatni az életrajz és a filológia szintjén, valamint az intellektuális és lelki rokonság vagy ellentét mélyebb–magasabb rétegeiben. A kétféle összehasonlítás eredménye szinte mindig divergál; előfordul, hogy „örökre összeveszhet két örök barát”, olyanok is, akik a történelmi emlékezet égboltján ikercsillagok, „örök útítársak” lesznek. A vonzások és a választások sohasem időtlenek, a kapcsolatoknak történetük van, külső körülmények és belső változások akár gyökeresen megváltoztathatják a kölcsönhatás tartalmát és jelentőségét. A hitelességre törekvő kutatás maga is idomul a bővülő ismeretekhez, a „korszellem” átalakulásához, a szaktudományok tartós, vagy akár divatosnak bizonyuló változásához. Ezek általánosságok, de néha a közismert igazságokat sem árt emlékeztetőül és figyelmeztetőül megismételni.

A következőkben egy Kodolányi Jánosról készülő pályakép előmunkálataiból mutatok be egy részfejezetet, a Fülep Lajoshoz fűződő kapcsolatáról szólót.² Mindkettejük kritikátörténeti konstellációja sokat változott a haláluk óta eltelt négy évtizedben. Amikor 1972-ben megjelent Fodor András *Kettős rekviem* című versciklusa,³ Domokos Mátyásnak kritikája nagy részében a meggyászoltak bemutatását kellett elvégeznie – arról értekezett, ki volt Fülep Lajos, és ki volt Colin Mason. Azóta tudo-

A szerző irodalomtörténész, kritikus, az ELTE irodalomtörténeti tanszékének nyugalmazott docense. Kutatási területe a 19–20. század magyar irodalma. E-mail cím: merhan.miklos@upcmail.hu

The author is a literary historian, critic, and retired associate professor of the Department of Literary History at Eötvös Loránd University. His research area is Hungarian literature of the 19th and 20th centuries. Email address: merhan.miklos@upcmail.hu

¹ A jelen írás a Fülep Lajos születésének 125. évfordulójára rendezett tudományos konferencián, 2010. május 7-én elhangzott előadás szerkesztett vázlata.

² Csűrös Miklós Kodolányival kapcsolatban eddig megjelent szerzői, szerkesztői kötetek (válogatás): KODOLÁNYI–SZABÓ (1999); KODOLÁNYI (2001); Csűrös (1984); Csűrös (2000a), a vonatkozó fejezetek: Pergő évek. Várkonyi Nándor önéletrajza, Várkonyi Nándor – Kodolányi kritikusa, Kodolányi János levelei Zimándi P. Istvánhoz; Csűrös (2010), a vonatkozó fejezetek: Fülep Lajos és Kodolányi János, Kodolányi János és Rónay György, Válatzatok a meghurcolásra (a szerk.).

³ FODOR (1973).

mányos ülészakokat rendeztek Fülepről, naplófolyamot, népszerű és tudományos igényű életrajzot, tanulmányköteteket adtak ki róla. F. Csanak Dóra hét vaskos kötetben gyűjtötte össze és kommentálta példás alaposággal ez idő szerint hozzáférhető levelezését,⁴ Tímár Árpád gondozásában pedig megjelentek válogatott tanulmányai, és befejezésre vár az *Egybegyűjtött írások* impozáns gyűjteménye.⁵ Önálló köteté duzzadt Vekerdi László nagy vállalkozása is, a levelezésről folyamatosan írt esszé-szerű recenziósorozat.

Kodolányi János életművének posztumusz sorsában is történtek örvendetes események. Halála után zárult le az addig legteljesebb életműkiadás a Magvető Kiadónál, két kiadásban is megjelent Tüskés Tibor kismonográfiája, valamint Rajnai László évtizedekkel korábban keletkezett Kodolányi-könyve. Memoárokban állítottak emléket apjuknak az író gyermekei, Júlia és ifjabb János. Kiadták Szabó Istvánnal, Várkonyi Nándorral és Szabó Lőrincsel folytatott levelezését, az utóbbit szerkesztő Horányi Károly új filológiai eredményekben gazdag tanulmánykötetet publikált róla. A Nap Kiadó Domokos Mátyás szerkesztette In Memoriam sorozatának *Én vagyok* című kötetén kívül folyóirat-különszámok,⁶ disszertációk, valamint műveinek új sorozatos kiadása a Szent István Társulatnál tanúsítják, hogy ha nem is beszélhetünk a recepció fénykoráról, de az író szellemi hagyatéka iránti érdeklődés még mindig eleven.⁷

Fülep és Kodolányi kapcsolattörténete a személyes érintkezés fölszínesebb szintjén egy rossz emlékű találkozással kezdődik, amelynek következményei az évtizedek során sem múltak el nyomtalanul. 1933 nyarán Illyés Gyula és első felesége körülbelül két hétig Zengővárkonyban vendégeskedik Fülepék-nél. Beszélgetéseik fő témája a dunántúli (főként baranyai, ormánsági) egyke, amely az idő tájt fonódik össze a magyarságra életveszélyes, a hitleri Németország felől fenyegető invázióval, a Volksbundnak a magyar parlamentben is bátorított előretörésével, a Dunántúl germanizálásának előjeleivel. Fülep és Illyés találkozásának bőséges irodalma van, hadd emeljem ki belőle Lackó Miklós és Babus Antal tanulmányait. A hatalmas visszhangot főleg az a tény segít megérteni, hogy konzultációjuk nyomán született Illyés Pusztulás című, vészjósló cikke, és a kortársak egy része, meg némely irodalom- és történettudósok szerint innen számítható a népi-urbánus ellentét kirobbanása.⁸ Fülep megbántódott, hogy Illyés olykor a forrás jelölése nélkül vette át a tőle hallott gondolatokat és adatokat; baráti biztatásra és az ügy érdekében azonban elnyomta neheztelését, s amikor a *Nyugat* országos ankétot indított az egyke ügyében, maga is hozzászólt a vitához Pusztul-e a magyarság? Mit mond a szemtanú című cikkében.⁹ 1934. március 30. és április 1. között Bajcsy-Zsilinszky Endre, Kodolányi János és Talpassy Tibor látogatott el Zengővárkonyba. Erről a más érintett községekben is folytatott tapasztalatgyűjtésről szól Kodolányi „első” *Baranyai utazása*, amely könyv alakban először 1941-ben jelent

⁴ FÜLEP, *Levelezés*.

⁵ FÜLEP, *Egybegyűjtött írások*.

⁶ CSÜRÖS (2000b).

⁷ A szerző 2001 óta ifj. Kodolányi Jánossal együtt sorozatszerkesztője Kodolányi János műveinek a Szent István Társulatnál (a szerk.).

28. A zengővárkonyi református templom

⁸ ILLYÉS (1933).

⁹ FÜLEP (1933).

meg. Utána Fülep azért háborodott föl és gerjedt rettentő haragra, mert előbb Bajcsy-Zsilinszky, majd Kodolányi és Talpassy – az előzetes megállapodás ellenére – anélkül jelentették meg cikkeiket a *Szabadság* és a *Magyarország* című lapokban, hogy azokat betekintésre megküldték volna a helyben lakók bosszújától okkal tartó Fülepnek.

A helyszín és a nevek kiírása valóban ártott Zengővárkonynak, Fülep Lajosnak, és egyik hívének, a Kodolányit is régóta ismerő Joó Jánosnak. A többi részletet, akár mennyire korjellemzők és lényegesek is, elhagyom, mivel megtalálhatók az F. Csanak Dóra levélkiadásának III. kötetében közölt levelekben és szerkesztői jegyzetekben.

Fülep megdöbbenő bejelentése üti le az alaphangot: „ha ti félreérthetetlen megállapodást, határozott ígéretet így álltok, nekem nem marad más, mint föbe lőnöm magamat.” Erre az 1934. április 9-i kétségbeesett üzenetre nyíltan föltárlkozó nagy vallomások sorozata indul meg közöttük (Bajcsy-Zsilinszky és Talpassy bekapcsolódása bővíti kóruddá a duettet), s talán csak azért ér véget még ugyanannak az áprilisknak utolsó napjaiban, mert Fülep májustól már mindennapos elfoglaltságra kényszerül az akkor induló, általa is szerkesztett folyóirat, a *Válasz* szerkesztőjeként, a koncepció meghatározásától a nyomdai felügyeletig. Kodolányi leveleiben az őszinte bocsánatkérés szólama a helyzetére és környezetére (például Szabó Lőrincire, a *Magyarország* szerkesztőségében akkori felettesére) árasztott panaszokkal és a jóvátétel, a kárpótlás módjának keresésével váltakozik. „Ezerfelől húznak, kínoznak, nyomnak és terrorizálnak! Sok olyasmit kell tennem, ami gyakran kétségbeesett kompromisszum legbelsőbb énemmel szemben. Gyakran érvényesülnek felettem idegen akaratok. Ember vagyok, szegény is, író is, egészségileg is gyenge, családom felelősségét is viselem, – érts meg, értsed meg, édes jó barátom, a kutya úristenit!!! Mit kívánsz? Hős legyek, szent? De ha kívánsz valamit – én minden erőmmel megteszem!”¹⁰ Az öngyilkossággal fenyegetőző Fülepnek föl kellett fedeznie, hogy ezúttal emberére talált. Kodolányi megígéri az *IGE* szociális támogatását,¹¹ Fülep tervezett (de nem befejezett) egyke-könyvének megjelentetését, a helyreigazítást a sajtóban. Fülep nem tágit eredeti igazságától, de kisebb viták ellenére higgadt, megértő, érvelő hangnemben ír Kodolányinak, eljut a megbocsátás és az együttérzés lelki stádiumába.

Ebben a békülékenységben több praktikus és életszerű motívum hathatott együtt. Ravasz László, Fülep egykori barátja, aktuálisan püspök fölöttese, nagyon is helyesli Kodolányi kipécézett cikkét és az egyke-mozgalom propagandáját.¹² Fülepet meg kell gondolkodtatnia, hogy Kodolányiról csak jót írt neki akár Illyés, akár az egyke-kérdésben fő szakértőnek számító kákicsi lelkész kollégája, Kiss Géza. Kiss Géza *Ormánység* című könyvének¹³ kiadását mind Fülep, mind Kodolányi támogatja, de Fülep szigorú szakértelme csak a néprajzi gyűjtést (annak is csak egy megrostált hányadát) becsüli benne. Ezt Kiss Géza a szemére is veti egy szokatlanul kemény, mondhatni szakító szándékú levélben: „Azt hiszed, nem látom, miért kellett legutóbbi becsületes, őszinte, de minden érzékenykedés nélkül való levelemben belemagyarázni azt, mit még nagyítóüveggel se láthattál meg benne, hogy lerázhass a talán kellemetlenné váló ígérettel együtt a nyakadról.”¹⁴ Fülep levele, amelyre ez a fölháborodott, dacos válasz íródott, nem ismeretes. Kiss Géza nyakasságát azonban Illyés elleni egyik

¹⁰ FÜLEP (1995), 355.

¹¹ IGE – Írók Gazdasági Egyesülete (a szerk.).

¹² FÜLEP (1995), 356, 357

(1021. és 1022. sz. levelek).

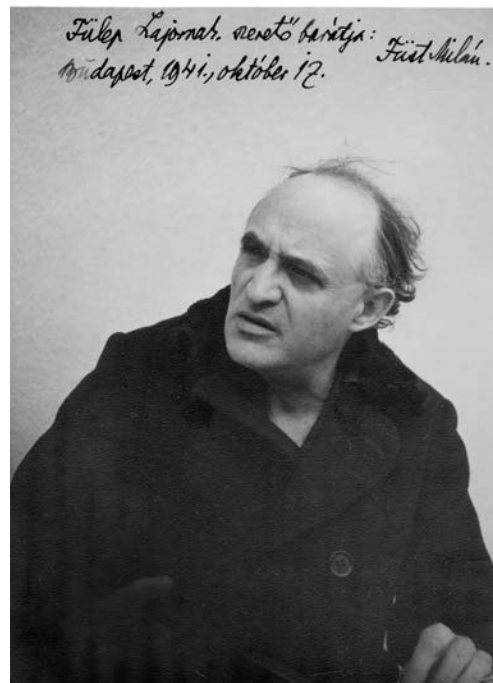
¹³ KÁKICSI KISS (1937).

kirohanása is bizonyítja: egyebek mellett azt írja 1933. október 19-én kelt levelében (amelyik Fülep kezébe is elkerült): „Illyés Gyula kürtöt fújt. Többet nem akart tenni. Hivatását becsülettel elvégezte. Igaztalanok volnánk, ha többet várnánk olyantól, aki ezzel a kérdéssel szakszerűen soha nem foglalkozott. [...] ezt a kérdést alaposabban elő kellett volna készíteni. Így el fog laposodni a tárgy” stb. Ugyanebben a levelében többször hivatkozik Fülep Lajoson kívül Kodolányi János szakértelmére, a témában való jártasságára, az egyke kérdésében kötelező megszólaltatására: „Hát Kodolányi János hol marad, aki úgy ismeri az Ormányságot, mint a tenyerét? Látja, Szerkesztő úr, nyomja bele minden honatya markába Kodolányi Sötétség című elbeszélését – a legmegrázóbb alkotások egyike, amik valaha magyar földön elhangzottak – s már hozzájárult hatalmasan a tárgy előkészítéséhez.”

Fülepnek nem eshetett jól az általa patronált Illyés kritizálása és Kodolányi érdemeinek olyan elismerése, amely az egyke kérdésében való megrázó fellépését korábbra datálja, mint ahogy ő maga (mármint Fülep) megismerkedett vele és harcolhatott volna ellene. Persze olvasta és elismerte Kodolányi korai prózáját. A Kner Imrének kiadásra ajánlott prózárok között Kodolányit is megnevezi, olyan nevekké egy sorban, mint Pap Károly, Németh László, Illyés Gyula és Füst Milán; de javaslatát Kner részletes indoklással elhárítja.¹⁵ Fodor András naplója szerint a Széher úti beszélgetéseken többször szóba kerültek Fülep Kodolányival kapcsolatos emlékei. Az *Ezer este Fülep Lajossal* című naplóból hosszabban idézem az 1964. szeptember 4-én kelt följegyzést (a témaválasztás oka Talpassy Tibor memoárjának friss megjelenése lehetett).¹⁶ Fülep szerint „a neki tulajdonított nyilatkozat hamis”. „Amikor leültette őket [Bajcsy-Zsilinszkyt, Kodolányit, Talpassyt] a könyvtárszobában, közölte velük föltétlenül, hogy Várkonyi neve nem szerepelhet a cikkeken. – Írják azt, hogy Dunántúl vagy Baranya. Bajcsy-Zsilinszky nyújtotta a kezét, becsületét ajánlva garanciaként. Ő nagyon félt ettől a kézfogástól. Az egész látogatás ezért nem konveniált neki. Ő nem tartja ártatlannak Bajcsy-Zsilinszkyt Achim meggyilkolásában. Sőt magyarkodásán, a mindenáron nagy nemzeti, huszártiszti vitézkedéseiben mindig azt látta, hogy ez az ember mindenáron le akarja mosni a gyalázatot. Ha másképp nem, hát a halálával. (Szerintem ez sem kis dolog...)”¹⁷

Életrajzi kapcsolatuknak van egy furcsa, sőt groteszk kései epizódja, amely a levelezés V. kötetében jelenik meg. A Széher útra való költözése előtt Fülep vidéki lakáslehetőségek után tájékozódik, köztük számításba veszi Balatonakarattyát, amely nem esik túlságosan messzire a fővárostól, és vonzó lehetett az író-festő barátok szomszédsága is. 1949 nyarán Balatonlellén kelt levelében Kodolányitól érdeklődik „akarattyai lehetőség után”. Kodolányi válaszlevele nem maradt fenn, de Fülep még egy hónappal később is változatlanul aktuálisnak nevezte az akarattyai tervet.¹⁸ Fülep szállás után is puhatolódzott, azzal a kikötéssel, hogy „természetesen fizetett

¹⁴ FÜLEP (1995), 583 (1220. sz. levél).

29. Füst Milán fényképe
Fülep Lajosnak szóló dedikációval, 1941

¹⁵ FÜLEP (1995) (a 984. és 989. sz.

¹⁶ TALPASSY (1964).

¹⁷ FODOR (1986), 1964. szeptember 4-i bejegyzés. Az utolsó zárójeles mondat a naplóíró Fodor megjegyzése.

¹⁸ FODOR (1986), 383.

vendégként, és nem-barátilag számított módon" szállna meg Kodolányiéknál. Akkori körülményei között Kodolányi nem tudta (volna) elszállásolni a nyugdíjba készülő professzort. Hogy mégis sokat töprengett a javaslaton és válaszában, azt Várkonyi Nándornak 1949. augusztus 22-én küldött leveléből tudjuk. Mivel egész kapcsolatukra, legalábbis a kései Kodolányi Fülepről szóló véleményére jellemző, hosszabban idézem, az illetlennek látszó kifejezéseket is megtartva. „Lelléről írt Fülep Lajos, azzal a szándékkal, hogy egy hétre eljöjjön, s házat nézzen magának. Megint tüzes tapló a seggében! Nálam nem szállhat meg, elsősorban azért, mert sokan vagyunk, másodsorban mert ingyen nem láthatom vendégül, azt meg nem akarom, hogy nekem fizessen, így a szomszédban néztünk neki szállást. Tudod, milyen aprehenzív férfiú, mindenütt, mindenért megsértődik, ez rendkívüli belső gyengeségének jele. Hát nálam ne sértdjék meg!”¹⁹ Fülep később – tudjuk meg F. Csanak Dóra jegyzeteiből – „több alkalommal elutazott Esztergomba és Szentendrére”, hogy házat keressen, de végül a volt Dohnányi-villában, a Széher úton kötött ki.²⁰ A személyes kapcsolatoknak ebből a vázlatából nemcsak két nagy ember különbsége és (idős korukhoz közeledve egyre inkább) bizalmatlansága tűnik ki, hanem a magyar történelem igazságtalansága és az értelmiségért felelős vezetők alkalmatlansága legalább annyira. Európai rangú gondolkodó és prózairó pazarolja idejét lakáskeresésre, fizetésre, szegényes hétköznapi ügyekre.

¹⁹ KODOLÁNYI–VÁRKONYI (2000), 231–232.

²⁰ FÜLEP (1995).

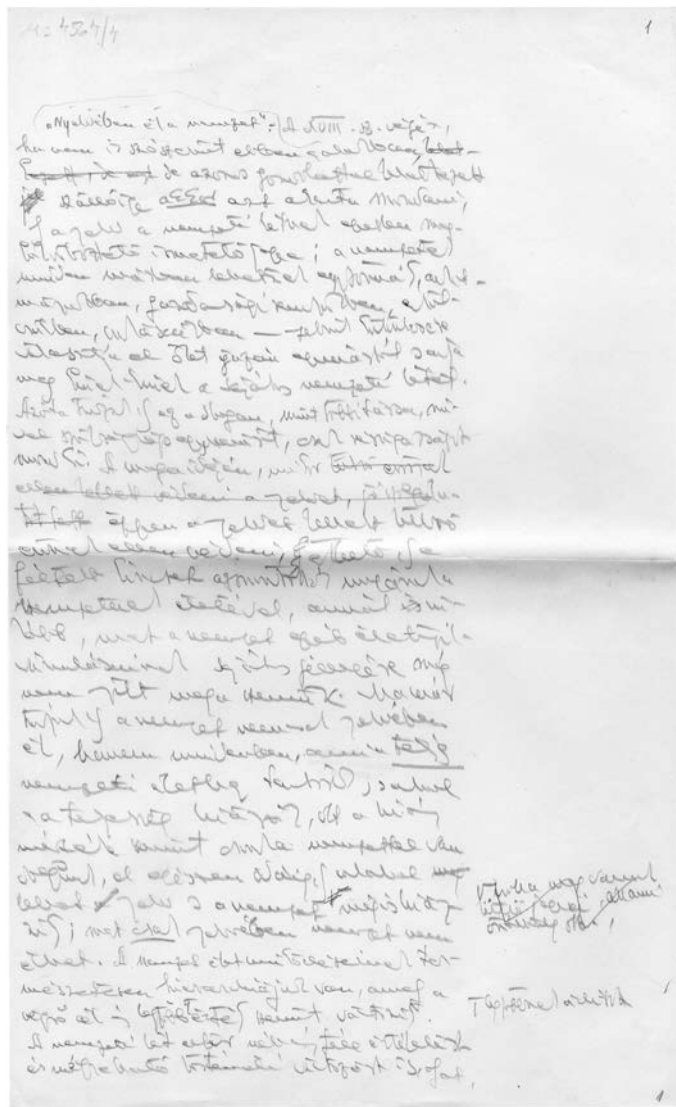
30. „Baranya. Zengővárkonyi magyar leány” feliratú képes levelezőlap Fülep Lajos hagyatékából

ő olvasottsága és memóriája is kivételesnek számított, és volt oka fölbosszankodni, ha urbánus kortársai közül némelyek leparasztozták. Összekötő vonás mély vallásos elkötelezettségük. Kodolányi katolikusnak született, és halála előtt visszatért eredeti vallá-

sához; férfikora eszmélkedésében azonban Csikesz Sándor református lelkész (később debreceni püspök) szellemi irányítását követte. A protestantizmust nem dogmatikus apologétaként állítják szembe a katolikus szellemmel, hanem történelmi dialektikával tárgyalják őket, mint egymást feltételező korszakokat, amelyeknek értelmük sem lenne a másik nélkül. Az akkor református hiten lévő Kodolányi írja meg a harmincas években a magyar középkor trilógiáját *A vas fia, Boldog Margit és Julianus barát* címmel,²¹ Fülepet egész életében foglalkoztatja Dante, Szent Ferenc vagy a katolikus misztikusok öröksége. Fiatalkoruktól tudatos hívei Bartók és Kodály zenéjének és a művészet körénél tágabb hatású nemzetnevelő programjának. Fülep magával viszi népdalgyűjtésük kottaanyagát hosszú, korai nyugati tanulmányútjaira, és dokumentálható, hogy Kodolányi a húszas évektől a negyvenesekig esszéiben és polemikus cikkeiben folyamatosan kiáll a magyar szellem e fényes teljesítménye mellett. És nemcsak a nép zenéjére fogékonyak, hanem a folklorisztikus művészet, a paraszti műalkotás minden más műfajára: népviseletre és festett tojásra, dalokra, balladákra, szöttesekre és faragásokra. A legszűkebb fősorolásból sem maradhat ki a népi nyelv iránti érdeklődés. A nyelvet mint a magyarság önazonosságának értékét és eszközét kivételesen fontosnak tartották, hatásuk talán kisebb volt, mint Kosztolányié, Illyésé vagy Halász Gyuláé, Lőrincze Lajosé, de szakértelmük és elszántságuk fölért az övékkel.²²

Fülep és Kodolányit néha kiszámíthatatlan természetű, nehezen kezelhető emberekként jellemzik. Különösen Kodolányiról terjedt el az a nézet, hogy beteg lába miatt ingerlékeny, gyanakvó, kíméletlen volt. Ha ez részben igaz is, gondoljuk meg, hogy más méltó partnereik sem voltak mindig a türelem és a jóság szentjei. Fülep tartósan összevezett Németh Lászlóval, összekülönbözött Ravasz Lászlóval, Kiss Gézával, kitagadta Tüskés Tibort, egy pillanatban Fodor András is föllázadt ellene. Kodolányi emberi alkatát és viselkedését tanulmányozva néha elfog a gyanú, hogy alapos megfontolás után, tudatosan öltötte magára a kíméletlenség és az összeférhetetlenség álarcát, ha egy kapcsolat kimerülését, egy érzelem eltompulását, egy párbeszéd kiüresedését tapasztalta. Összenőtt a haragvó próféta szerepével, s a történelmi korszakok, amelyeket átélt, óhatatlanul eltorzították az arcokat és a lelkeket, kikényszerítve a dantei szigort.

²¹ KODOLÁNYI (1936), KODOLÁNYI (1937), KODOLÁNYI (1938).

31. Fülep Lajos: A magyar nyelv romlásáról. Kézirat 1950-ből

²² Konferenciánkon Babus Antal tartott előadást a nyelvapoló Fülep Lajosról.

Fülep és Kodolányi kapcsolata, konfliktusok és sérelmek ellenére, kölcsönös megbecsülésen alapult. Közös ügyekért küzdöttek, fölismerték – bár valószínűleg nem eléggé – egymás értékét és tehetségét. Írott életművük nagy része ugyanis nem jutott el a másikhöz: kapcsolatuk legaktívabb korszakában Fülep alig publikált valamit, amikor pedig Budapestre került, Kodolányit rekesztették ki hosszú időre az irodalmi nyilvánosságból. Amikor a szépirotól az *Én vagyok*,²³ a bölcselőtől *A művészet forradalmától a nagy forradalomig* megjelent,²⁴ már mindketten halottak voltak.

²³ KODOLÁNYI (1972).

²⁴ FÜLEP (1974).

BIBLIOGRÁFIA

- CSÜRÖS (1984) – CSÜRÖS Miklós: Kodolányi János publicisztikája, in Uő: *Színképelemzés*, Budapest, Szépirodalmi, 1984, 370–387.
- CSÜRÖS (2000a) – CSÜRÖS Miklós: *Intarzia – Az újabb magyar irodalom köréből*, Pomáz, Kráter Műhely Egyesület, 2000.
- CSÜRÖS (2000b) – *Én vagyok. In memoriam Kodolányi János*, szerk. CSÜRÖS Miklós, Budapest, Nap, 2000.
- CSÜRÖS (2010) – CSÜRÖS Miklós: *Félmúlt és jelen*, Budapest, Napkút, 2010.
- FODOR (1973) – FODOR András: *Kettős rekvium*, Budapest, Szépirodalmi, 1973.
- FODOR (1986) – FODOR András: *Ezer este Fülep Lajossal*, I–II, Budapest, Magvető, 1986.
- FÜLEP, *Levelezés* – FÜLEP Lajos *Levelezése*, I–V, szerk. F. CSANAK Dóra, Budapest, MTA Könyvtára–MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, 1990, 1992, 1995, 1998, 2001.
- FÜLEP, *Egybegyűjtött írások* – FÜLEP Lajos: *Egybegyűjtött írások*, I–III: *Cikkek, tanulmányok (1902–1908, 1909–1916, 1917–1930)*, szerk. TIMÁR Árpád, Budapest, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, 1988, 1995, 1998.
- FÜLEP (1933) – FÜLEP Lajos: Pusztul-e a magyarság? Mit mond a szemtanú, *Nyugat*, 1933. október 1.
- FÜLEP (1974) – FÜLEP Lajos: *A művészet forradalmától a nagy forradalomig. Cikkek, tanulmányok*, I–II, szerk. TIMÁR Árpád, Budapest, Magvető, 1974.
- FÜLEP (1995) – FÜLEP Lajos *Levelezése*, III, szerk. F. CSANAK Dóra, Budapest, MTA Könyvtára–MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, 1995.
- ILLYÉS (1933) – ILLYÉS Gyula: Pusztulás, *Nyugat*, 1933, 17–18. sz., 189–205.
- KÁKICSI KISS (1937) – KÁKICSI KISS Géza: *Ormányság*, Budapest, k. n., 1937.
- KODOLÁNYI (1936) – KODOLÁNYI János: *A vas fiai*, Budapest, Athenaeum, 1936.
- KODOLÁNYI (1937) – KODOLÁNYI János: *Boldog Margit*, Budapest, Athenaeum, 1937.
- KODOLÁNYI (1938) – KODOLÁNYI János: *Julianus barát*, Budapest, Athenaeum, 1938.
- KODOLÁNYI (1972) – KODOLÁNYI János: *Én vagyok*, utószó CSÜRÖS Miklós, Budapest, Magvető, 1972.
- KODOLÁNYI (2001) – KODOLÁNYI János: *Küszöb*, szerk. CSÜRÖS Miklós, Budapest, Osiris, 2001.
- KODOLÁNYI–SZABÓ (1999) – KODOLÁNYI János és SZABÓ István *Levelezése*, szerk. CSÜRÖS Miklós, Budapest, Holnap, 1999.
- KODOLÁNYI–VÁRKONYI (2000) – KODOLÁNYI János és VÁRKONYI Nándor *Levelezése*, Budapest, Mundus, 2000.
- TALPASSY (1964) – TALPASSY Tibor: Az útitárs emlékei. Hozzászólás Kodolányi Baranyai utazásához, *Jelenkor*, 1964, 9. sz., 863–872.